

Tervisekaotus Eestis 2013.aastal

Lühiülevaade

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

Tervise Arengu Instituut
tervisestatistika osakond

Eesti rahvastiku tervisekaotus 2013. aastal

Lühiülevaade

Tallinn 2015

Tervisestatistika osakonna missioon:
Rahva tervis ja heaolu parema statistika ja informatsiooni kaudu

Koostanud: Kati Karelson

Tervisekaotus (inglise keeles *Disability Adjusted Life Years* e DALY) kirjeldab lõhet rahvastiku parima võimaliku ja tegeliku terviseseisundi vahel. Tervisekaotus jaguneb haiguskaotuseks ja suremuskaotuseks. **Haiguskaotus** (inglise keeles *Years of Lived with Disability* e YLD) näitab haiguste ja vigastuste tõttu kaotatud eluaastate arvu. **Suremuskaotus** (inglise keeles *Years of Life Lost* e YLL) tähendab enneaegselt, st enne vastava vanuse keskmise eeldatava eluea möödumist, toimunud surma tõttu kaotatud eluaastaid. **Tervisekaotus** leitakse suremus- ja haiguskaotust summeerides ning väljendatakse vaevuste tõttu kaotatud eluaastatena. Varasemalt on eesti keeles tervisekaotuse kohta olnud kasutusel ka mõiste „haiguskoormus“.

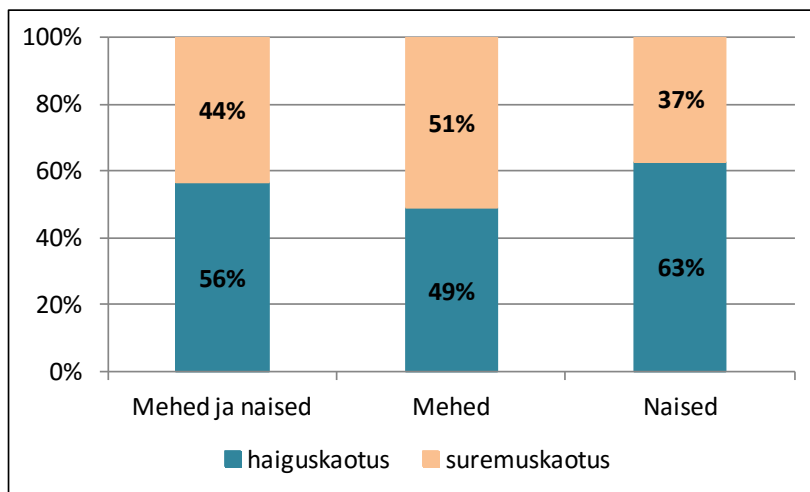
Tervisekaotuse arvutused põhinevad Maailma Terviseorganisatsiooni vastaval meetodikal, millega saab tutvuda siin

http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/data_sources_methods/en/

Tervisekaotuse arvutamisel on kasutatud Surma põhjuste registri surmateatiste ja Eesti Haigekassa raviarvete andmeid 2013. aasta kohta.

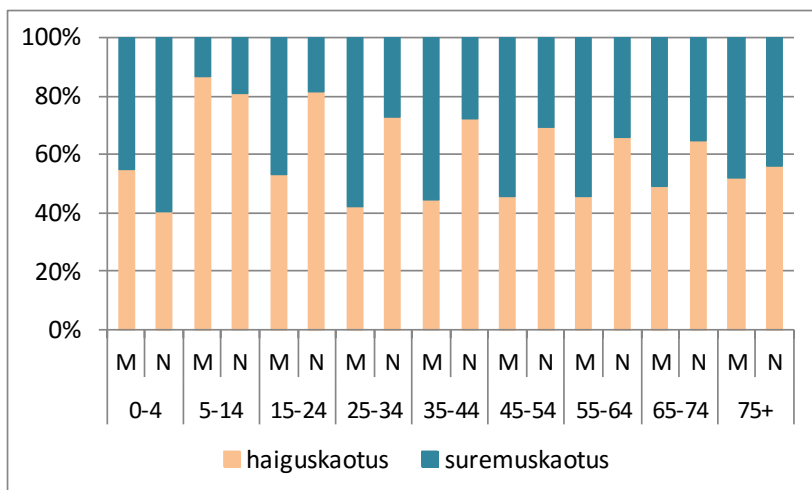
1. Tervisekaotus soo ja vanuse järgi

2013. aastal kaotas Eesti rahvastik 493 740 eluaastat, mehed 223 190 ja naised 270 550 aastat. 56% aastatest kaotati haiguste ja vigastuste ning 44% enneaegsete surmade tõttu (joonis 1). Meeste tervisekaotusest moodustavad surmade tõttu kaotatud eluaastad 51%. Naiste puhul on suurem haiguskaotuse osatähtsus.

Joonis 1. Tervisekaotuse jagunemine haigus- ja suremuskaotuse vahel soo järgi

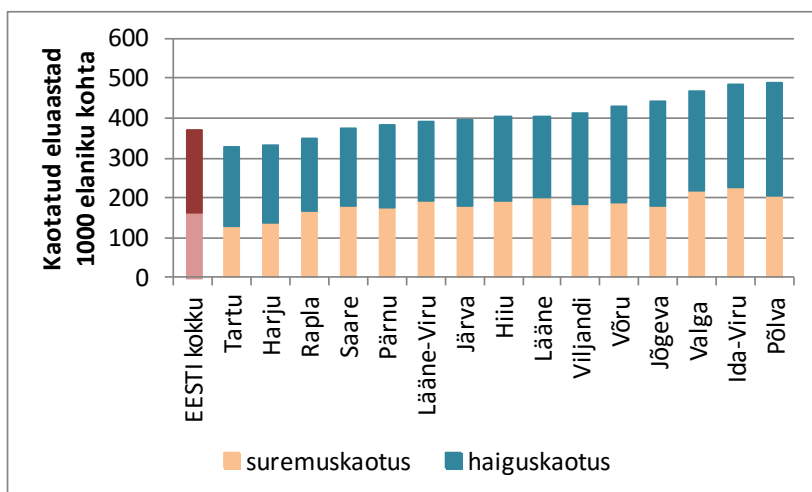
Haigus- ja suremuskaotuse osatähtsus varieerub vanuseti (joonis 2). Meeste tervisekaotusest suurema osa põhjustavad enneaegsed surmad pea kõigis vanustes. Erandiks on 2013. aastal 0-4- ja 5-14-aastased mehed, kelle puhul esikohal asub haiguskaotus. Tööeas meestel, vanuses 15-64 aastat, moodustab surmade tõttu kaotatud eluaastate arv 55% ja samas vanuses naistel 31% kogu vanusrühma tervisekaotusest. Seetõttu on tööeas meeste tervisekaotus suurem kui naistel: mehed kaotavad 119 405 ja naised 103 816 eluaastat.

Joonis 2. Haigus- ja suremuskaotuse osatähtsus tervisekaotusest soo ja vanuse järgi, %
 * M – mehed, N – naised

2. Tervisekaotus elukoha järgi

Joonisel 3 on maakonnad järjestatud tervisekaotuse suuruse alusel 1000 elaniku kohta. Eesti keskmisest väiksem on kaotatud eluaastate arv Tartu-, Harju-, Rapla- ja Saaremaal. Kõige enam kaotab aastaid surmade ning haiguste ja vigastuste tõttu Valga, Ida-Viru ja Põlva maakonna rahvastik. Põlva- ja Valgamaal on vanemaealiste osatähtsus üks suuremaid võrreldes ülejäänud Eesti maakondadega.

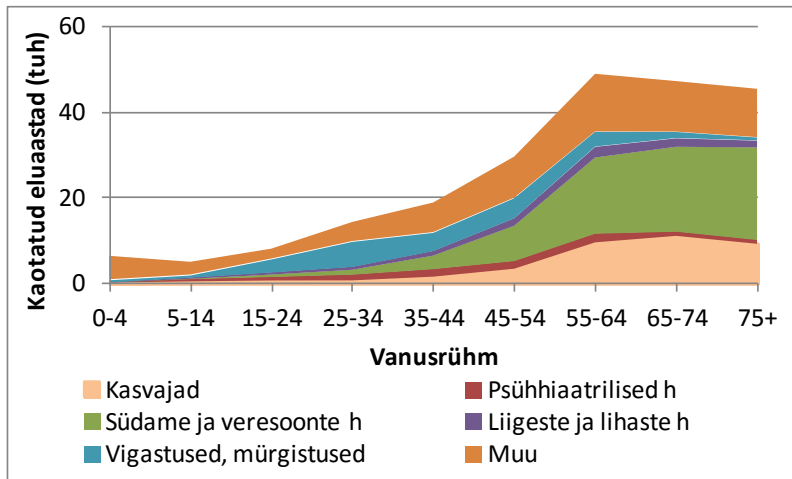

Joonis 3. Suremus- ja haiguskaotus 1000 elaniku kohta maakonna järgi

Suremuskaotus moodustab poole Lääne-Virumaa ja Läänemaa rahvastiku tervisekaotusest ning kõige väiksem on enneaegsete surmade tõttu kaotatud eluaastate osatähtsus kogu maakonna rahvastiku tervisekaotusest Tartu- ja Jõgevamaal, kus see jääb alla 40%.

3. Tervisekaotus põhjuse järgi

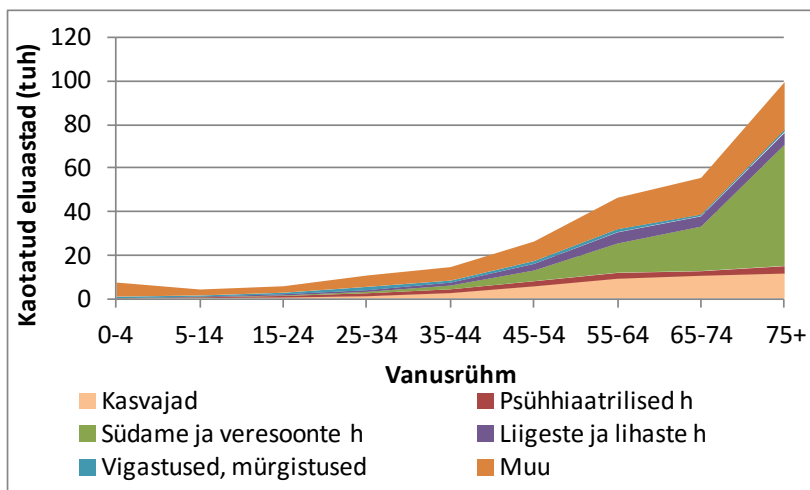
Tervisekaotuse sagedamini esinevate põhjuste hulka kuuluvad nii naistel kui meestel südame-veresoonkonna haigused, kasvajad ning vigastused ja mürgistused (joonised 4 ja 5). Vanuseti põhjuste osatähtsus varieerub. Nii on 0-4-aastaste laste puhul tervisekaotuse peamiseks põhjuseks kaasasündinud väärarendid (joonisel kategooria „Muu“ sees). Need moodustavad rohkem kui 50% kogu selle vanusrühma tervisekaotusest, järgnevad vigastused ja mürgistused (9%). Vanuses 5-24 eluaastat on kaks enam esinevat põhjust vigastused ja mürgistused ning psüühika- ja käitumishäired. Alates 25. eluaastast hakkab suurenema südame-veresoonkonna haiguste ja kasvajate osatähtsus rahvastiku tervisekaotuse põhjuste hulgas.

Joonis 4. Tervisekaotus põhjuse ja vanuse järgi, mehed

Meeste kaotatud eluaastad jagunevad peamiste põhjuste vahel järgmiselt: 33% südame-veresoonkonna haigused, 16% kasvajad, 11% vigastused ja mürgistused. Viimastest tingitud kaotatud eluaastate osatähtsus on kõige suurem 25-34-aastaste meeste hulgas moodustades 41% kogu selle vanusrühma meeste tervisekaotusest.

Naiste tervisekaotuse põhjustavad 36% ulatuses südame-veresoonkonna haigused, järgnevad kasvajad (16% nagu meestel). Välispõhjustega seotud kaotatud eluaastate osatähtsus jääb naistel alla 3%. Kolmandal kohal on naistel 8%-ga liigeste ja lihaste haigused. Ka naiste puhul on vigastuste ja mürgistuste osa tervisekaotusest kõige suurem vanuses 25-35 eluaastat, kuid see jääb oluliselt väiksemaks kui samas vanuses meestel olles veidi üle 14%.

Joonis 5. Tervisekaotus põhjuse ja vanuse järgi, naised

Tervise Arengu Instituut avaldas tervisekaotuse andmed esmakordselt. Nendega saab tutvuda Tervise Arengu Instituudi kodulehel Tervisestatistika ja -uuringute andmebaasis teema „Rahvastikunäitajad“ all.

Andmebaas on leitav

www.tai.ee → Tervisestatistika → Tervisestatistika ja -uuringute andmebaas
või otselengi kaudu <http://pxweb.tai.ee/esf/pxweb2008/dialog/statfile2.asp>